

Međunarodni sud za krivično
gonjenje osoba odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-95-5/18-T
Datum: 23. oktobar 2012.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VIJEĆEM

U sastavu: sudija O-Gon Kwon, predsjedavajući
sudija Howard Morrison
sudija Melville Baird
sudija Flavia Lattanzi, rezervni sudija

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 23. oktobra 2012.

TUŽILAC

protiv

RADOVANA KARADŽIĆA

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTJEVU OPTUŽENOG ZA IZDAVANJE NALOGA *SUBPOENA*
PREDSJEDNIKU KAROLOSU PAPOULIASU**

Tužilaštvo

g. Alan Tieger
gđa Hildegard Uertz-Retzlaff

Optuženi

g. Radovan Karadžić

Vlada Grčke

posredstvom Ambasade Grčke
u Nizozemskoj, Haag

Branilac u pripravnosti

g. Richard Harvey

OVO PRETRESNO VIJEĆE Međunarodnog suda za krivično gonjenje osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rješava po "Zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolousu Papouliasu" (dalje u tekstu: Zahtjev) koji je 17. avgusta 2012. podnio optuženi i ovim donosi odluku u vezi s tim.

I. Proceduralni kontekst i argumentacija

1. Optuženi u Zahtjevu traži, na osnovu pravila 54 Pravilnika o postupku i dokazima Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Pravilnik), da Vijeće izda nalog *subpoena* kojim će obavezati predsjednika Karolosa Papouliasa da svjedoči na njegovom suđenju 26. marta 2013.¹ On tvrdi da je predsjednik Papoulias u periodu od 1993. do 1996. godine bio ministar inostranih poslova Republike Grčke (dalje u tekstu: Grčka) i da je kao takav odigrao istaknutu ulogu u mirovnim pregovorima o Bosni i Hercegovini (dalje u tekstu: BiH).² Konkretno, optuženi tvrdi da se 15. februara 1994. godine, ubrzo poslije granatiranja pijace Markale u Sarajevu 5. februara 1994. godine, u Beogradu sastao s predsjednikom Papouliasom i rekao mu da bosanski Srbi nisu odgovorni za granatiranje i da su spremni da stave teško naoružanje pod kontrolu Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: UN).³ Optuženi navodi još dva konkretna primjera sastanaka s predsjednikom Papouliasom. Prvi je održan 30. jula 1994. godine, tokom pregovora o mirovnom planu Kontakt-grupe, kada je on navodno izrazio želju za pregovorima u svrhu mirovnog rješenja zasnovanog na planu Kontakt-grupe.⁴ Drugi je održan 5. juna 1994. godine, nakon što su bosanski Srbi lišili slobode osoblje UN-a poslije vazдушnih napada Sjevernoatlantskog Saveza (dalje u tekstu: NATO) u maju 1995. godine.⁵ Optuženi tvrdi da je tom prilikom rekao predsjedniku Papouliasu da bosanski Srbi imaju pravo da liše slobode osoblje NATO-a kao ratne zarobljenike i da su, uslijed vazдушnih napada NATO-a, UN i NATO stekli status boraca.⁶

2. Optuženi tvrdi da je uložio razumne napore da obezbijedi dobrovoljnu saradnju predsjednika Papouliasa ali da u tome nije uspio.⁷ U prilog tome, on tvrdi da je poslije odluke Vijeća kojom je odbijen njegov zahtjev za izdavanje obavezujućeg naloga radi obavljanja

¹ Zahtjev, par. 1, 32.

² Zahtjev, par. 2.

³ Zahtjev, par. 3.

⁴ Zahtjev, par. 4.

⁵ Zahtjev, par. 5, 26.

⁶ Zahtjev, par. 5, 26.

⁷ Zahtjev, par. 20–22.

razgovora s predsjednikom Papouliasom,⁸ poslao Grčkoj pismo u kojem ne naveo da namjerava pozvati predsjednika Papouliasa da svjedoči na njegovom sudenju, ali nije dobio nikakav odgovor.⁹ Nadalje, on tvrdi da predsjednik Papoulias ima relevantne informacije koje su potrebne i mogu pomoći dokaznom postupku njegove odbrane, budući da bi mogao svjedočiti o tome šta mu je optuženi rekao tokom razgovora o granatiranju pijace Markale, mirovnom procesu Kontakt-grupe i lišavanju slobode osoblja UN-a.¹⁰ Najzad, optuženi tvrdi da je svjedočenje predsjednika Papouliasa potrebno budući da je "vjerodostojnije i ima veću težinu" od javnih izjava samog optuženog i njegovih saradnika, s obzirom na položaj predsjednika Papouliasa i činjenicu da je razgovarao s optuženim na privatnim sastancima.¹¹ U vezi s pitanjem da li Međunarodni sud može izdati nalog *subpoena* nekom aktuelnom šefu države, optuženi se poziva na argumente koje je iznio ranije u svojoj "Replici: Zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu", dostavljenoj 12. marta 2012. (dalje u tekstu: Replika na Zahtjev za razgovor), odnosno da šefovi država ne uživaju imunitet u odnosu na naloge *subpoena* Međunarodnog suda.¹²

3. Tužilaštvo je 31. avgusta 2012. godine dostavilo "Odgovor tužilaštva na Zahtjev za izdavanje naloga *subpoena* Karolosu Papouliasu" (dalje u tekstu: Odgovor tužilaštva) navodeći da, iako ne zauzima nikakav stav u vezi sa Zahtjevom, ima izvjesne opservacije u vezi s relevantnošću i potrebom za svjedočenjem predsjednika Papouliasa.¹³ Na početku, tužilaštvo tvrdi da je predsjednik Papoulias učestvovao na sastancima i razgovorima s optuženim u strogo diplomatskom kontekstu i bez ikakvog stvarnog neposrednog znanja u vezi s krivičnim djelima za koja se on tereti.¹⁴ Tužilaštvo dalje tvrdi u vezi s izjavama optuženog predsjedniku Papouliasu da bosanski Srbi nisu odgovorni za granatiranje Markala, da se "izvođenje dokaza o tome da je optuženi negirao neki zločin teško može smatrati bitnom pomoći tom optuženom" i da se potvrda tih izjava bez provjere njihove istinitosti ne može smatrati bitnom ili značajnom pomoći odbrani optuženog.¹⁵ U vezi s tvrdnjom optuženog u pogledu statusa osoblja UN-a lišenog slobode poslije vazdušnih napada NATO-a, tužilaštvo tvrdi da je ona irelevantna i da u ovom predmetu postoje dokazi o istom.¹⁶ Tužilaštvo takođe tvrdi da su tvrdnje optuženog u vezi s njegovom željom da pristane na

⁸ Odluka po zahtjevu za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu, 20. mart 2012. (dalje u tekstu: Prva odluka).

⁹ Zahtjev, par. 20–21.

¹⁰ Zahtjev, par. 23–27, 30.

¹¹ Zahtjev, par. 28–29.

¹² Zahtjev, par. 32, gdje se navodi Replika na Zahtjev za razgovor, par. 9–15.

¹³ Odgovor tužilaštva, par. 1.

¹⁴ Odgovor tužilaštva, par. 3.

¹⁵ Odgovor tužilaštva, par. 5–6.

¹⁶ Odgovor tužilaštva, par. 7.

mirovni plan Kontakt-grupe u julu 1994. godine zasnovane na spekulacijama, o čemu svjedoči činjenice da je on odbacio taj plan.¹⁷ Tužilaštvo zaključuje da optuženi nije pokazao da će mu predsjednik Papoulias moći pružiti informacije koje će bitno pomoći njegovom dokaznom postupku.¹⁸

4. Pošto je pozvana da odgovori na Zahtjev,¹⁹ Grčka je na povjerljivoj osnovi dostavila "Odgovor Grčke na Zahtjev za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu" 13. septembra 2012. (dalje u tekstu: Odgovor Grčke), u kom se protivi Zahtjevu s obrazloženjem da on ne ispunjava uslove za izdavanje naloga *subpoena*.²⁰ U prilog tome, Grčka tvrdi da, iako se predsjednik Papoulias u svojstvu ministra inostranih poslova sastajao s optuženim u periodu od januara 1994. do juna 1995. godine, ti su sastanci bili strogo u diplomatskom kontekstu i da predsjednik Papoulias "nema neposredno znanje u vezi sa stvarnim činjenjem krivičnih djela za koja se tereti optuženi i okolnostima u vezi s njima".²¹ U vezi s granatiranjem pijace na Markalama 5. februara 1994. godine, Grčka tvrdi da predsjednik Papoulias nije bio u poziciji da zna ko je za to odgovoran i da stoga nije jasno kako je njegovo svjedočenje direktno relevantno za predmet.²² Upućujući na raniji argument optuženog u Replici na Zahtjev za razgovor da bi, da su Srbi bili odgovorni za to granatiranje, optuženi povjerio tu činjenicu ministru Papouliasu, Grčka tvrdi da taj argument "očigledno ne može proći pravnu provjeru".²³ U vezi s relevantnošću mirovnih pregovora, Grčka smatra, pozivajući se na jednu odluku iz predmeta *Slobodan Milošević*, čak i da je mir bio predmet tih razgovora, ta činjenica nije relevantna za dokazivanje da optuženi nije počinio krivična djela za koja se tereti.²⁴ U vezi s lišavanjem slobode osoblja UN-a i njihovim statusom, Grčka tvrdi da potvrda predsjednika Papouliasa o izjavi optuženog s tim u vezi ne doprinosi bitno razjašnjenju tog pitanja ili utvrđivanju obilježja krivičnog djela.²⁵ U skladu s tim, Grčka tvrdi da se informacije koje traži optuženi ne tiču nijednog relevantnog pitanja u ovom predmetu i da optuženi stoga nije ispunio uslov legitimne forenzičke svrhe za izdavanje naloga *subpoena*.²⁶

¹⁷ Odgovor tužilaštva, par. 8–9.

¹⁸ Odgovor tužilaštva, par. 9.

¹⁹ Poziv Grčkoj u vezi sa Zahtjevom za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Karolosu Papouliasu, 23. avgust 2012.

²⁰ Odgovor Grčke, par. 23, 32–33.

²¹ Odgovor Grčke, par. 14.

²² Odgovor Grčke, par. 15.

²³ Odgovor Grčke, par. 15, gdje upućuje na Repliku na Zahtjev za razgovor, par. 26.

²⁴ Odgovor Grčke, par. 16, gdje se navodi *Tužilac protiv Slobodana Miloševića*, predmet br. IT-02-54-T, Odluka po zahtevu dodeljenih branilaca da Tony Blair i Gerhard Schröder svedoče i da se s njima pre svedočenja obavi razgovor, 9. decembar 2005. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Milošević*), par. 50.

²⁵ Odgovor Grčke, par. 17.

²⁶ Odgovor Grčke, par. 18.

5. Grčka takode tvrdi da se informacije koje se traže od predsjednika Papouliasa mogu pribaviti drugim sredstvima, kako priznaje i sam optuženi, koji želi da predsjednik Papoulias svjedoči samo zato što je on navodno "vjerodostojniji" od javnih izjava samog optuženog ili drugih potencijalnih svjedoka u vezi s tim istim pitanjima.²⁷ U skladu s tim, Grčka tvrdi da optuženi nije pokazao da je ispunjen uslov "posljednjeg sredstva" iz pravila 54.²⁸

6. U vezi s pitanjem da li Međunarodni sud ima ovlaštenje da izda nalog *subpoena* aktuelnom šefu države, Grčka tvrdi da je Žalbeno vijeće ostavilo otvorenom mogućnost da izvjesne kategorije državnih zvaničnika uživaju imunitet u odnosu na naloge *subpoena* i da šef države koji trenutno obavlja tu dužnost spada u istu kategoriju.²⁹ Grčka dalje tvrdi da bi izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Papouliasu predstavljalo "nesrazmjernu mjeru i nepotrebno zadiranje u dignitet funkcije predsjednika Papouilasa".³⁰

II. Mjerodavno pravo

7. Pravilo 54 Pravilnika predviđa da pretresno vijeće može izdati nalog *subpoena* kad je to "potrebn[o] za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja". Nalog *subpoena* se smatra "potrebnim" u smislu pravila 54 ukoliko je pokazana legitimna forenzička svrha za pribavljanje informacija:

Strana koja [...] podnosi molbu za izdavanje takvog naloga ili *subpoene* morala bi pokazati razumnu osnovu za svoje vjerovanje da postoji velika vjerovatnost da joj potencijalni svjedok pruži informacije koje će joj bitno pomoći u izvođenju dokaza u vezi sa jasno definisanim pitanjima koja se odnose na predstojeće suđenje.³¹

8. Da bi se ispunio ovaj uslov legitimne forenzičke svrhe, može se ukazati potreba da podnosilac zahtjeva predoči informacije o određenim faktorima kao što su položaj koji je potencijalni svjedok zauzimao u odnosu na događaje o kojima je riječ, odnosi koji su eventualno postojali između svjedoka i optuženog, a svaka eventualna mogućnost koju je svjedok imao da posmatra te događaje, te svaka izjava koju je svjedok dao optužbi i drugim licima u vezi s njima.³²

9. Čak i ako se pretresno vijeće uvjerilo da je podnosilac zahtjeva ispunio uslov legitimne forenzičke svrhe, izdavanje naloga *subpoena* može biti neprimjereno ako je do traženih

²⁷ Odgovor Grčke, par. 20–21.

²⁸ Odgovor Grčke, par. 22.

²⁹ Odgovor Grčke, par. 25–26.

³⁰ Odgovor Grčke, par. 31.

³¹ *Tužilac protiv Krstića*, predmet br. IT-98-33-A, Odluka po molbi da se izdaju subpoenae, 1. jul 2003. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Krstić*), par. 10; *Tužilac protiv Halilovića*, predmet br. IT-01-48-AR73, Odluka u vezi s izdavanjem naloga *subpoena*, 21. jun 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Halilović*), par. 6; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 38.

³² Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6. Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 40.

informacija moguće doći drugim sredstvima.³³ Najzad, podnosilac zahtjeva mora pokazati da je preduzeo razumne pokušaje da obezbijedi dobrovoljnu saradnju potencijalnog svjedoka i da je u tome bio bezuspješan.³⁴

10. Nalozi *subpoena* ne bi se smjeli izdavati olako budući da za sobom povlače upotrebu prisilnih mjera i mogu dovesti do nametanja krivičnih sankcija.³⁵ Diskreciono ovlaštenje pretresnog vijeća za izdavanje naloga *subpoena* je stoga potrebno kako bi se obezbijedilo da prinudni mehanizam naloga *subpoena* ne bude zloupotrijebljen i/ili iskorišten kao procesna taktika.³⁶ U suštini, nalog *subpoena* treba smatrati metodom posljednjeg sredstva.³⁷

III. Diskusija

11. Kako je gore navedeno,³⁸ Odgovor Grčke dostavljen je na povjerljivoj osnovi. Međutim, Grčka nije precizirala svoje razloge za povjerljivi status ovog podneska. Pored toga, informacije sadržane u Odgovoru Grčke su vrlo slične informacijama sadržanim u podnesku koji je Grčka dostavila javno 17. februara 2012., kao odgovor na raniji zahtjev optuženog za izdavanje naloga *subpoena* radi razgovora s predsjednikom Papouliasom.³⁹ U skladu s tim, Vijeće ne vidi razloga za to da Odgovor Grčke ostane povjerljiv i stoga konstatuje da ga treba reklasifikovati kao javan.

12. Vijeće takode napominje da je ranije odbilo zahtjev optuženog za izdavanje naloga *subpoena* predsjedniku Papouliasu radi razgovora s njegovim pravnim savjetnikom s obrazloženjem da informacije kojima predsjednik Papoulias možda raspolaže proističu iz privatnih sastanaka s optuženim pa Vijeće nije vidjelo potrebe za tim da pravni savjetnik optuženog prije svjedočenja obavi razgovor s predsjednikom Papouliasom.⁴⁰ Odbijajući taj zahtjev, Vijeće nije donijelo zaključak o tome da li je optuženi ispunio uslove za izdavanje

³³ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 7; Odluka u predmetu *Milošević*, par. 41.

³⁴ *Tužilac protiv Perišića*, predmet br. IT-04-81-T, Odluka po zahtevu tužilaštva za izdavanje naloga *subpoena ad testificandum*, 11. februar 2009., par. 7; *Tužilac protiv Simbe*, predmet br. ICTR-01-76-T, Odluka po zahtjevu odbrane za izdavanje naloga *subpoena* svjedoku SHB, 7. februar 2002., par. 31.

³⁵ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; *Tužilac protiv Brdanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-AR73.9, Odluka po interlokutornoj žalbi, 11. decembar 2002., par. 31.

³⁶ Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6, 10.

³⁷ *V. Tužilac protiv Martića*, predmet br. IT-95-11-PT, Odluka po dodatnom podnesku tužilaštva u vezi sa zahtevom tužilaštva od 3. juna 2005. za izdavanje naloga *subpoena*, zavedena na poverljivoj i *ex parte* osnovi 16. septembra 2005., par. 12. "[T]akve mere [naloga *subpoena*] treba primenjivati oprezno i samo ako na raspolaganju ne stoje druge, manje nametljive mere, koje bi verovatno obezbjedile efekat koji datom merom pokušava da se postigne".

³⁸ *V. par. 4, supra.*

³⁹ *V. Odgovor Grčke na Zahtjev za izdavanje naloga subpoena predsjedniku Karolosu Papouliasu*, 17. februar 2012. *V. takođe Zahtjev za izdavanje naloga subpoena predsjedniku Karolosu Papouliasu*, 26. januar 2012., u kom je optuženi od Vijeća zatražio da predsjedniku Papouliasu izda nalog *subpoena* kojim će ga obavezati da se odazove na razgovor prije svjedočenja s njegovim pravnim savjetnikom.

⁴⁰ Prva odluka, par. 12.

naloga *subpoena*.⁴¹ Vijeće se takode nije bavilo pitanjem da li aktuelni šefovi država uživaju imunitet u odnosu na naloge *subpoena* koje izda Međunarodni sud.⁴²

13. Vijeće će se sada pozabaviti uslovima za izdavanje naloga *subpoena* radi svjedočenja. Prvo, Vijeće konstatuje da je optuženi uložio razumne napore da obezbijedi dobrovoljnu saradnju predsjednika Papouliasa, ali je u tome bio bezuspješan.⁴³

14. Kako je gore navedeno, da bi ispunio potreban uslov za izdavanje naloga *subpoena*, podnosilac zahtjeva mora pokazati da ima razumnog osnova za svoje uvjerenje da postoje dobri izgledi da će svjedok moći da pruži informacije koje će mu bitno pomoći u njegovom dokaznom postupku, u vezi s jasno identifikovanim pitanjima koja su relevantna za njegovo suđenje.⁴⁴ Optuženi u Zahtjevu traži od Vijeća da izda nalog *subpoena* kojim će obavezati predsjednika Papouliasa na svjedočenje uglavnom zato da bi potvrdio izjave koje je optuženi dao predsjedniku Papouliasu u vezi s tri glavna gorepomenuta pitanja.⁴⁵ Kad je riječ o relevantnosti tih pitanja, Vijeće konstatuje da se informacije u vezi s odgovornošću za granatiranje Markala tiču neriješenog pitanja i da su relevantne su za tezu optuženog. Drugo, optuženi se tereti da je učesnik u udruženom zločinačkom poduhvatu, koji je imao za cilj trajno uklanjanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa teritorije na koju su pretendovali bosanski Srbi.⁴⁶ Prema tome, informacije koje se tiču *bona fide* pokušaja optuženog da se okonča sukob i njegovog pristanka na razne mirovne prijedloge relevantne su za njegov predmet. Najзад, iako nije donijelo zaključak u vezi s pravnim obilježjima krivičnog djela uzimanja talaca, Vijeće jeste napomenulo da je razlog za lišavanja slobode osoblja UN-a, uključujući stanje svijesti samog optuženog, i dalje neriješeno pitanje u ovom predmetu i da je to relevantno za odbranu optuženog.⁴⁷ U skladu s tim, Pretresno vijeće smatra da se informacije koje se traže od predsjednika Papouliasa tiču jasno identifikovanih pitanja koja su relevantna za tezu optuženog.

15. Vijeće prvo napominje da informacije koje se traže putem izdavanja naloga *subpoena* moraju biti od "*bitne pomoći*" a ne samo korisne ili od izvjesne pomoći.⁴⁸ Drugim riječima, informacija mora biti od "*suštinske ili znatne pomoći*" optuženom u odnosu na neko jasno

⁴¹ Prva odluka, par. 13.

⁴² Prva odluka, par. 13.

⁴³ V. Zahtjev, par. 20–21.

⁴⁴ Odluka u predmetu *Krstić*, par. 10; Odluka u predmetu *Halilović*, par. 6; V. takode Odluka u predmetu *Milošević*, par. 38.

⁴⁵ V. par. 1, *supra*.

⁴⁶ Treća izmijenjena optužnica, par. 6–14.

⁴⁷ Odluka po zahtjevu optuženog za izdavanje obavezujućeg naloga na osnovu pravila 54bis (Savezna Republika Njemačka), 19. maj 2010., par. 25.

⁴⁸ Odluka u predmetu *Milošević*, par. 39 [naglasak u originalnom tekstu].

identifikovano pitanje koje je relevantno za suđenje.⁴⁹ Međutim, kako su tačno primetili Grčka i tužilaštvo, informacije o kojima se očekuje da svjedoči predsjednik Papoulias ograničene su na izjave koje mu je dao optuženi, u kontekstu strogo diplomatskih sastanaka i razgovora, pri čemu predsjednik Papoulias nije imao nikakva stvarno neposredno znanje o zločinima navedenim u Trećoj izmijenjenoj optužnici. Prema tome, za dva pitanja, a radi se o granatiranju Markala i lišavanju slobode osoblja UN-a, ne može se reći da će sadržaj njegovog svjedočenja biti od *bitne* pomoći u dokaznom postupku optuženog.

16. Prvo, kad je riječ o granatiranju pijace Markale, znanje predsjednika Papouliasa o tome da li su bosanski Srbi odgovorni za incident ograničeno je na ono što mu je optuženi navodno rekao. Međutim, kako tvrdi Grčka, predsjednik Papoulias nije imao nikakvo lično znanje o tom događaju i nije u poziciji da se izjasni o istinitosti izjave optuženog.⁵⁰ Prema tome, njegova potvrda da je optuženi negirao odgovornost bosanskih Srba za granatiranje pijace Markale neće bitno pomoći optuženom tokom njegovog dokaznog postupka. To pogotovo stoga što Vijeće već ima u spisu svjedočenje koje se odnosi na negiranja optuženog da su bosanski Srbi bili odgovorni za ovo granatiranje,⁵¹ što pak takode znači da je jasno da se te informacije mogu pribaviti drugim sredstvima.

17. Isto tako, takvo rezonovanje važi za izjave optuženog predsjedniku Papouliasu da su pripadnici osoblja UN-a lišeni slobode bili ratni zarobljenici. Ukoliko bi predsjednik Papoulias svjedočio, on se ne bi mogao izjasniti o tačnosti te izjave, a najviše što bi mogao jeste da potvrdi da je to bio stav optuženog iznesen na striktno diplomatskom sastanku. To svjedočenje, iako u određenoj mjeri relevantno, neće *bitno* pomoći u dokaznom postupku odbrane optuženog, posebno imajući u vidu činjenicu da Vijeće u spisu već ima svjedočenje i dokumente koji se odnose na njegovo uvjerenje da su pripadnici osoblja UN-a bili lišeni slobode kao ratni zarobljenici.⁵²

18. U vezi s tvrdnjom optuženog da je tokom pregovora Kontakt-grupe, a posebno na sastanku 30. juna 1994. godine, izrazio želju za mir, Vijeće ponavlja da su informacije koje se odnose na namjere i napore optuženog da se postigne mir relevantne za ovaj predmet.⁵³ Pored toga, kako tvrdi tužilaštvo, postoje dokazi koji pokazuju da optuženi zapravo nije bio za plan

⁴⁹ V. Odluka u predmetu *Milošević*, par. 39, gdje se navodi Odluka u predmetu *Krstić*, par. 11.

⁵⁰ Odgovor Grčke, par. 15.

⁵¹ V. npr. P1638 (Izjava svjedoka Michaela Rosea od 26. marta 2009.), par. 38 i D162 (knjiga Michaela Rosea pod naslovom *"Fighting for Peace: Bosnia"*/Boreći se za mir: Bosna/, 1994., str. 43, 46.

⁵² V. npr. P2264 (Izveštaj UNPROFOR-a o sastanku s Radovanom Karadžićem, 9. maj 1995.), str. 1 i D1056 (Reutersov izveštaj u vezi s Radovanom Karadžićem, 1. juni 1995.), str. 2; v. takode svjedočenje Ruperta Smitha, T. 11886-11888 (15. februar 2011.).

⁵³ V. Zahtjev, par. 28-29. V. i Replika na zahtjev za razgovor

Kontakt-grupe i nije ga potpisao.⁵⁴ Stoga, dokazi koji su u suprotnosti s takvim dokazima tužilaštva suštinski bi pomogli dokaznom postupku optuženog. Međutim, iako su relevantni i od bitne pomoći, ovi dokazi se mogu pribaviti i drugim sredstvima. Na primjer, sam optuženo tvrdi da je neposredno poslije sastanka s predsjednikom Papouliasom od 30. jula 1994. godine dao izjavu medijima u vezi s razgovorima koje su se vodile na tom sastanku.⁵⁵ Pored toga, on prihvata da su njegovi saradnici bili prisutni tokom svih tih sastanaka s predsjednikom Papouliasom tako da mogu biti pozvani da svjedoče o svim gorenavedenim pitanjima.⁵⁶

19. Kako je navedeno u prethodnim paragrafima, mnoge informacije koje optuženi sada traži od predsjednika Papouliasa već su sadržane u dokaznom spisu.⁵⁷ Pored toga, za dokaze koji još nisu predloženi Vijeću, optuženi ima mogućnost da pronađe i pozove jednog ili više svojih saradnika koji su bili prisutni na sastancima s predsjednikom Papouliasom da potvrde razgovore koji su se vodili tokom tih sastanaka. Iz navedenih razloga, Vijeće konstatuje da dokazi koji se tiču pitanja za koja se sada traži svjedočenje predsjednika Papouliasa se nesumnjivo mogu pribaviti drugim sredstvima.

20. U skladu s tim, Vijeće konstatuje da uslovi za izdavanje naloga *subpoena* u ovom slučaju nisu ispunjeni. Zbog toga Vijeće neće razmatrati pitanje imuniteta šefova država.

21. Najzad, Vijeće još jednom podsjeća optuženog da se nalozi *subpoena* neće izdavati olako, te da njihovu upotrebu treba ograničiti i koristiti štedljivo kao metod posljednjeg sredstva za pribavljanje informacija koje su i u pravnom i u činjeničnom smislu relevantne i potrebne za njegov predmet. Vijeće je u prošlosti upozoravalo optuženog na njegovu pretjeranu upotrebu zahtjeva za izdavanje naloga *subpoena* kao sredstva procesne taktike.⁵⁸ Vijeće je i dalje zabrinuto zbog onoga što se čini da je praksa optuženog, odnosno upućivanja zahtjeva za izdavanje naloga *subpoena* svakoj osobi koja je na bilo koji način povezana sa predmetom, ali koja s optuženim ne želi saradivati. U tom pogledu, Vijeće napominje da optuženi i njegovi pravni saradnici ne trebaju očekivati ni apsolutnu saradnju svih sa kojima žele razgovarati ili ih imenovati svjedocima, kao ni da će nalozi *subpoena* biti automatski izdavani tim osobama. U skladu s tim, Vijeće ponovo savjetuje optuženog da zahtjeve za

⁵⁴ Odgovor tužilaštva, par. 9.

⁵⁵ V. Replika na Zahtjev za razgovor, par. 38.

⁵⁶ V. par. 16, 17, *supra*.

⁵⁷ V. par. 16, 17, *supra*.

⁵⁸ Odluka po drugom zahtjevu optuženog za izdavanje naloga *subpoena* u svrhu razgovora s predsjednikom Billom Clintonom, 21. avgust 2012., par. 16.

izdavanje naloga *subpoena* koristi samo kao metod posljednjeg sredstva u traženju informacija koje se ne mogu pribaviti drugim sredstvima.

IV. Dispozitiv

22. U skladu s tim, Vijeće, na osnovu pravila 54 Pravilnika, ovim:

- (A) **ODBIJA** Zahtjev; i
- (B) **NALAŽE** Sekretarijatu da Odgovor Grčke reklasifikuje kao javan.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je mjerodavan tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija O-Gon Kwon,
predsjedavajući

Dana 23. oktobra 2012.
U Haagu,
Nizozemska

[pečat Međunarodnog suda]